

ZVEŘEJŇOVÁNÍ
INFORMACÍ O
UDRŽITELNOSTI V
REGIONU V4:
NEÚSPĚCH PŘI
ZAVÁDĚNÍ

Březen 2024

Shrnutí

V zemích Visegrádské skupiny se při zveřejňování informací o udržitelnosti uplatňuje především přístup “biče“, který se zaměřuje spíše na předpisy a sankce než na pobídky. Výsledkem je, že podávání zpráv o udržitelnosti zůstává minimální a společnosti je vnímají jako zatěžující a málo přínosné. Přestože země v regionu uznaly význam zveřejňování informací o udržitelnosti, regulační rámce často zaostávají a spoléhají se spíše na sankční opatření typu “biče“ než na pozitivní pobídky “cukru“. Pokroku ve vykazování navíc dále brání nedostatečná informovanost, harmonizace a nedostatečné zdroje. Tyto problémy však zároveň představují příležitosti pro zahájení spolupráce zainteresovaných stran, budování kapacit a přechodu na politiku “cukru“, která nabízí pobídky k dobrovolnému zveřejňování informací.

Zavedení politiky “cukru“ v regionu by mohlo povzbudit společnosti ke zlepšení jejich výkonnosti a zveřejňování informací o ESG. To by zvýšilo transparentnost, vybudovalo důvěru zainteresovaných stran, přilákalo odpovědné investory a podpořilo udržitelné obchodní praktiky. V tomto procesu hrají zásadní roli i burzy cenných papírů, které vytváří požadavky na podávání zpráv a poskytují platformy pro šíření údajů o ESG.

Přestože problémy, jako je standardizace a sběr dat, přetrvávají, společnosti, které zveřejňují informace o udržitelnosti, mohou těžit z lepší pověsti, lepšího řízení rizik a lepšího přístupu ke kapitálu. Proto je nezbytné, aby burzy cenných papírů a tvůrci politik v zemích Visegrádské skupiny podporovali zveřejňování informací o udržitelnosti a motivovali společnosti k přijetí odpovědných obchodních postupů. Tím mohou vyhovět rostoucí poptávce po transparentnosti, odpovědnosti a udržitelnosti v dnešním podnikatelském prostředí.

Úvod

Zveřejňování informací o udržitelném rozvoji se stává stále důležitějším aspektem podnikového výkaznictví, protože poskytuje zúčastněným stranám cenné informace o environmentálních, sociálních a správních postupech a o výkonnosti společnosti (ESG). Faktory ESG začaly v posledních letech nabývat na významu, protože investoři a poskytovatelé financování začínají zavádět vlastní systémy řízení finančních rizik spojených s výkonností ESG. V zemích Visegrádské skupiny (V4), tj. v Česku, Polsku, na Slovensku a v Maďarsku, došlo k velmi rychlému nárůstu zájmu trhu o problematiku ESG, a to zejména v důsledku změn v předpisech EU, které vyžadují povinné zveřejňování informací o udržitelnosti.¹

Cílem tohoto reportu je zhodnotit zavádění rámce pro zveřejňování informací o udržitelném rozvoji a současný stav ESG výkaznictví v regionu V4. Cílem je prozkoumat, proč a jak může zlepšení kvality výkaznictví přinést větší transparentnost, usnadnit přijetí směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti podniků (CSRD) a dokonce uvolnit více investičního kapitálu. Tvrdíme také, že přechod od politiky "biče" (sankcí) k politice "cukru" (pobídek a odměn) by mohl přinést další výhody a povzbudit společnosti k dobrovolnému zveřejňování informací, přičemž klíčovou roli v této změně mohou sehrát instituce, jako jsou burzy cenných papírů.

Výhody zveřejňování informací o udržitelnosti

Společnosti, které zveřejňují informace o udržitelnosti, mohou zlepšit svou firemní pověst tím, že prokážou svůj závazek k udržitelnosti a odpovědnému podnikání. Aktivita, které firmy dříve vyvíjely v rámci společenské odpovědnosti (CSR), byly nyní z velké části integrovány do vykazování udržitelnosti a ESG kritérií. Tento typ vykazování je komplexnější a zahrnuje klimatické nebo environmentální aspekty, z nichž některé musí být založeny na nejnovějších vědeckých poznatcích a standardech. Vykazování informací firmy povzbuzuje ke snižování své ekologické stopy a posilování společenské odpovědnosti.

Zveřejněním informací týkajících se ESG mohou společnosti

- přilákat diverzifikovanější skupinu investorů,
- zlepšit svou pověst a využít ji k rozšíření obchodu nebo služeb,
- získat konkurenční výhodu na trhu.

Podávání zpráv o udržitelnosti také pomáhá společnostem identifikovat oblasti, které je třeba zlepšit, nebo zvýšit efektivitu a vyhnout se nevyužitým aktivům.

Transparentní vykazování výkonnosti v oblasti ESG může zvýšit pověst a hodnotu značky společnosti a přilákat zákazníky, investory a talenty, kteří se ztotožňují s jejími hodnotami a cíli udržitelnosti.

Společnosti, které zveřejňují informace týkající se ESG, mají větší šanci přilákat investory, kteří potřebují splnit své vlastní cíle a úkoly v oblasti udržitelnosti, a zajistit si financování od bank a dalších finančních institucí, které musí upřednostňovat faktory ESG kvůli regulačním tlakům na vlastní výkaznictví. Pokud například společnosti zveřejňují údaje o ESG, mohou finanční instituce snáze vydávat udržitelné finanční nástroje, jako jsou dluhopisy a půjčky vázané na udržitelnost,

¹ V souladu s CSRD používáme především terminologii vykazování a/nebo zveřejňování informací o udržitelnosti. Výjimkou mohou být případy NFRD, které chceme odlišit. Kromě toho v určitých souvislostech zahrnujících "informace" a "údaje" používáme ESG/nefinanční. V celém tomto stručném přehledu jsou oba termíny používány zaměnitelně. Zdržujeme se zaujímání stanovisek k jakýmkoli rozdílům v terminologii v rámci tohoto reportu.

kteří vyžadují klíčové ukazatele výkonnosti související s ESG, a ty lze generovat pouze tehdy, pokud již společnosti mají příslušná data o ESG kritériích, které by chtěly zlepšit.²

Kromě toho výzkumy Rockefellerovy a Newyorské univerzity Stern zjistily pozitivní vztah mezi ESG a finanční výkonností v dlouhodobém horizontu. Výzkum rovněž zjistil, že iniciativy v oblasti udržitelnosti mají vliv na finanční výkonnost díky lepšímu řízení rizik a většímu počtu inovací.³ K tomu však společnosti potřebují data, která mohou získat sběrem ukazatelů zveřejňovaných v rámci udržitelnosti.

Podle nejnovější studie společnosti Morningstar se více než dvě třetiny vlastníků aktiv domnívají, že ESG je pro jejich investiční politiku podstatné, a zvyšují alokaci do strategií, které zohledňují ESG.⁴ To docela koresponduje s růstem udržitelných fondů a alokací do nich, přestože zaznamenaly určitou míru nedostatečné výkonnosti. "Navzdory krátkodobým výkyvům se zdá, že investoři s dlouhodobým horizontem drží dlouhodobý kapitál v udržitelných fondech," říká Jessica Alford, ředitelka pro udržitelnost a generální ředitelka Institutu pro udržitelné investování v Morgan Stanley.⁵

Z pohledu investorů se při rozhodování o investicích stále více zohledňují faktory ESG. Vykazování udržitelnosti poskytuje investorům cenné informace o dlouhodobé udržitelnosti a rizikovém profilu společnosti. Začleněním kritérií ESG do svých investičních strategií mohou investoři sladit svá portfolia se svými hodnotami a přispět k pozitivním sociálním a environmentálním výsledkům.

Iniciativy, jako jsou Zásady odpovědného investování (PRI) a Pracovní skupina pro zveřejňování finančních informací souvisejících s klimatem (TCFD)⁶, vyvíjejí tlak na společnosti, aby zveřejňovaly své výsledky v oblasti ESG, což vede k přijetí politiky "cukru". Společnosti, které zveřejňují komplexní a detailní nefinanční informace, mají větší potenciál přilákat udržitelný investiční kapitál a mají větší přístup ke kapitálu. Shromažďování různých ukazatelů ESG může například sloužit jako základ pro vydávání nástrojů vázaných na udržitelnost, které jsou odvozeny od údajů ESG a jejichž cílem je dosáhnout stanovených klíčových ukazatelů výkonnosti souvisejících s ESG.

Společenské přínosy vykazování udržitelnosti v regionu V4 přesahují finanční aspekty. Přispívá k celkovému blahobytu společnosti tím, že podporuje udržitelný rozvoj, odpovědné podnikání a sociální začlenění. Vykazování udržitelnosti podněcuje společnosti k řešení environmentálních problémů, podpoře místních komunit a upřednostňování spokojenosti zaměstnanců. Začleněním faktorů ESG do své činnosti mohou společnosti přispět k dosažení Cílů udržitelného rozvoje OSN (UN SDGs) a vytvořit tak pozitivní dopad na společnost.

Přehled zveřejňování informací o udržitelnosti v zemích V4 na základě přehledu dat

Zveřejňování informací o udržitelnosti se rozumí podávání informací týkajících se ESG ze strany společností, které poskytují transparentnost o environmentální nebo sociální výkonnosti svých činností. Zahrnuje širokou škálu témat, včetně dopadu na životní prostředí, sociální

²https://www.sustainablefitch.com/_assets/special-reports/sustainability-linked-debt-ties-borrowers-to-esg-goals.pdf

³https://www.stern.nyu.edu/sites/default/files/assets/documents/NYU-RAM_ESG-Paper_2021%20Rev_0.pdf

⁴<https://indexes.morningstar.com/insights/analysis/blt3274c5e922d86fef/voice-of-the-asset-owner-survey-2023-quantitative-analysis>

⁵<https://www.morganstanley.com/ideas/sustainable-funds-performance-demand#FO>

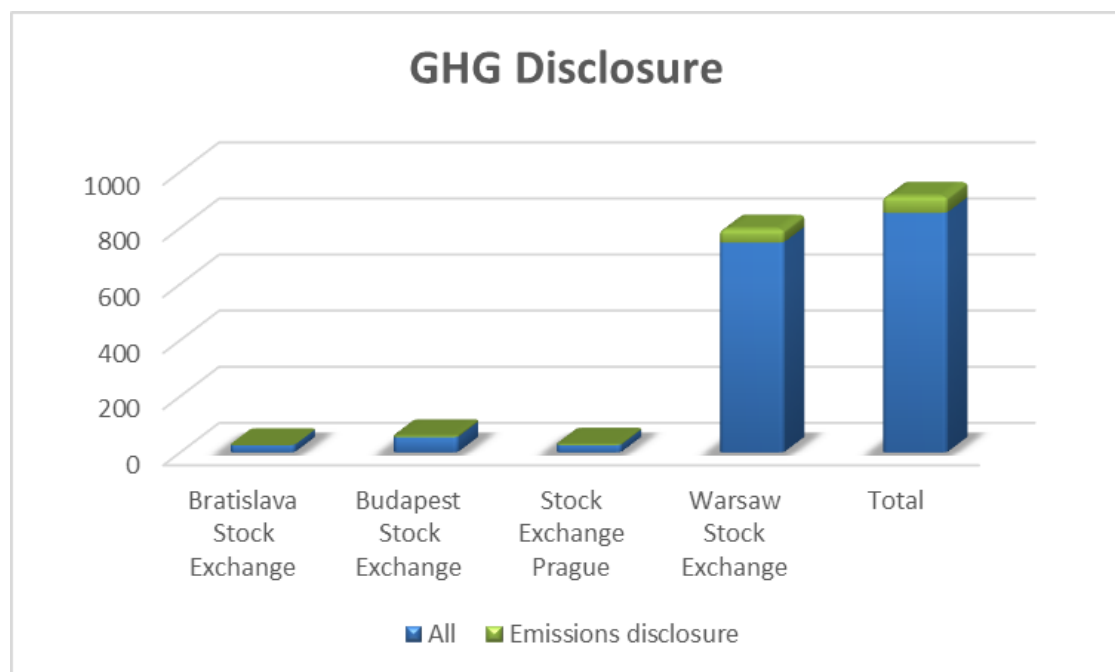
⁶ Během COP 28 byla oficiálně ukončena platnost TCFD. Veškeré vykazování bude probíhat podle nového standardu ISSB.

odpovědnosti, péče o zaměstnance, lidských práv a správy a řízení společnosti. Tato sekce se zaměřuje na emise skleníkových plynů (GHG) ve scope 1, které jsou nejčastěji zachycovaným a vykazovaným kritériem v environmentální části⁷. Kromě toho je výpočet emisí skleníkových plynů často prvním krokem v procesu environmentálního reportingu, který by měl být materiální⁸ pro všechny podniky v Evropě.

Společnosti uvedené v tomto přehledu byly převzaty z burz cenných papírů působících v regionu V4. Jedná se o následující:

- Burza cenných papírů v Bratislavě
- Burza cenných papírů v Budapešti
- Burza cenných papírů Praha
- Varšavská burza cenných papírů

Na základě údajů poskytnutých burzami v zemích V4 je bohužel zveřejňování informací o udržitelnosti stále poměrně omezené, jak je vidět z grafu a tabulky níže.

⁷ Na základě našeho průzkumu 1000 největších veřejně obchodovaných společností.

⁸ Dvojí materialita je pro výpočet emisí skleníkových plynů důležitá nejen proto, že zohledňuje dopady činnosti podniku na životní prostředí, ale také dopady environmentálních faktorů na podnik samotný.

Burzy cenných papírů	Všechny	Zveřejňování emisí
Burza cenných papírů v Bratislavě	26	0
Burza cenných papírů v Budapešti	54	7
Burza cenných papírů Praha	26	4
Varšavská burza cenných papírů	748	48
Celkem	854	59

Zdroj: Stránky burz cenných papírů, zprávy, internetové stránky společností, analýza ISFC.

Podle údajů shromážděných a prověřených na základě našich kritérií⁹ bylo ke konci listopadu na Burza cenných papírů v Bratislavě kótováno nula společností, které zveřejnily emise skleníkových plynů ve scope 1. Na burze v Budapešti bylo takto zveřejněno sedm společností, což činí téměř 13 %. Na burze v Praze byly kótovány čtyři společnosti, což činí přibližně 15,3 %, a na největší burze v regionu, Varšavské burze cenných papírů, bylo kótováno 48 společností. V případě této burzy se počet společností se zveřejněnými informacemi o skleníkových plynech rovná přibližně 6,4 % všech společností. Všechny tyto společnosti vykázaly emise ve scope 1-3 za rok 2021¹⁰. Ne všechny však vykázaly emise ve scope 2 na základě tržních údajů a existuje několik společností, které nezveřejnily plnou hodnotu svých nepřímých emisí ve scope 3.

Pokud se podíváme na celkové vykazování udržitelnosti pomocí TCFD¹¹ a CDP, jsou čísla ještě nižší, což naznačuje, že existuje pouze několik společností, které považují rizika související s faktory ESG za podstatná a které do své strategie zahrnují jak historické, tak výhledové metriky.

Pokud jde o dotazník CDP o klimatu, počet společností, které zveřejňují informace, se v průběhu let zvýšil. Nicméně s výjimkou Polska byl tento nárůst malý. Na Slovensku navíc není ani jedna společnost, která by zveřejňovala informace pro CDP.

	Česko	Maďarsko	Slovensko	Polsko
2023	6	8	0	35
2022	5	7	0	30
2021	5	4	0	20

Zdroj: CDP, webové stránky společností, analýza ISFC.

⁹ Primární seznamy, tuzemské společnosti

¹⁰ FY2022 nebyly v době zpracování této zprávy plně k dispozici.

¹¹ Čísla z TCFD již nejsou k dispozici, protože během posledního COP (COP 28) byla tato iniciativa převzata IFRS.

Čísla jsou však mnohem nižší, pokud jde o vědecky podložené cíle (SBT) definované iniciativou Science Based Targets (SBTi), které ukazují společnostem, o kolik a jak rychle musí snížit emise skleníkových plynů, aby zabránily nejhorším dopadům změny klimatu, ale také aby nastavily svou cestu k dekarbonizaci.

	Česko	Maďarsko	Slovensko	Polsko
Závazky	2	1	0	9
Stanovené cíle	2	4	0	12
Odstraněno	0	1	0	1

Zdroj: SBTi (k 10. 12. 2023), analýza ISFC

Stav regulatorního rámce

V posledních letech země V4 uznaly význam zveřejňování informací o udržitelnosti a prosadily různé předpisy a opatření na podporu jeho zavádění. Každá země v regionu má své vlastní specifické požadavky a rámce pro vykazování nefinančních informací, které jsou však stále poměrně omezené a většinou se řídí postupy stanovenými EU. Pomalé tempo transpozice nařízení o udržitelných financích na úrovni EU znamená, že místní podniky mají nižší gramotnost v oblasti udržitelných financí a zveřejňování informací o udržitelnosti se pro ně nestalo prioritou.

V důsledku toho může v budoucnu vzniknout riziko spojené s přístupem k financování, investicím a refinancování, protože bankovní sektor a investoři se zaměří na společnosti s lepším řízením rizik a na ty, které mohou poskytovat informace související s ESG, které splňují jejich vlastní potřeby v oblasti výkaznictví.

Stejně jako v jiných zemích EU však i v regionu V4 již investoři a zúčastněné strany požadují od společností větší transparentnost a odpovědnost, pokud jde o jejich postupy a údaje týkající se ESG. Na stále více konkurenčních globálních trzích je třeba, aby středoevropské země udělaly více pro podporu společností, ve vykazování těchto informací.

Ukázalo se, že EU se často zaměřuje spíše na politiku “biče“ (sankcí) než na politiku “cukru“ (pobídek), a země V4 na tom nejsou jinak. Jedním z důvodů upřednostňování přístupu politiky “biče“ v regionu V4 je omezené povědomí o přínosech politik vedených pobídkami, které je někdy obtížnější přesně nastavit. Pobídky musí být uplatňovány selektivně, tak aby bylo dosaženo zamýšlených cílů a zároveň se zabránilo nežádoucím dopadům.

Jak je uvedeno v předchozí sekci reportu, dobrovolné zveřejňování informací o udržitelnosti je v regionu V4 poměrně nízké. Společnosti dávají přednost finančnímu výkaznictví a zveřejňování informací o udržitelnosti vnímají jako zátěž s malou přidanou hodnotou, protože významně nemění podmínky jejich refinancování. Přístup “biče“ je sice navržen tak, aby vedl k dodržování předpisů a přiměl společnosti k vykazování srovnatelných údajů o ESG, ale v současné době není vykazování spojeno s příznivým prostředím daňových pobídek, „zeleným zadáváním“ veřejných zakázek nebo s příznivými podmínkami financování z EU souvisejícími s ESG. Politiky “biče“, které obvykle zahrnují pokuty za nedodržování předpisů, je třeba doplnit pozitivními prvky, které odmění dekarbonizační úsilí, například urychlením financování pro společnosti s plány na zveřejňování informací o skleníkových plynech a přechod na novou ekonomiku nebo nabídkou nižších úrokových sazeb.

Mezi další problémy, které brání lepšímu zveřejňování informací, patří nedostatečné povědomí a nepochopení požadavků na podávání zpráv o udržitelnosti, omezené zdroje a odborné znalosti a relativně začínající harmonizace rámců pro podávání zpráv. Zavedení CSRD vytvoří tlak shora dolů na všechny společnosti, které chtějí prodávat své zboží nebo služby větším společnostem nebo které usilují o financování od velkých finančních institucí.

Navíc shromažďování a ověřování údajů o ESG může přinést další komplikace a zvýšit náročnost shromažďování údajů na zdroje.

Tyto výzvy však představují také příležitosti pro spolupráci, sdílení znalostí a budování kapacit mezi společnostmi, vládními agenturami a organizacemi občanské společnosti.

Případová studie: Finanční nástroje pro energetickou účinnost v obytných domech v Litvě¹²

Program financování energetické účinnosti v Litvě, který iniciovalo litevské ministerstvo financí a ministerstvo životního prostředí, zajišťuje financování z různých zdrojů, včetně 250 milionů EUR z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) v rámci Operačního programu pro investice ze strukturálních fondů EU na období 2014-2020. Kromě toho přispívají až 705 miliony EUR prostřednictvím spolufinancování finanční zprostředkovatelé a investoři z řad třetích stran. Tento program nabízí úvěry a záruky na usnadnění investic do energetické účinnosti s tematickým zaměřením na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích (tematický cíl 4). Tento případ ukazuje první účinný pokus o využití veřejného financování a financování EU pro katalyzování soukromého kapitálu s cílem zvýšit celkový objem dostupných investic.

Program, který byl realizován v letech 2015 až 2023, se soustředí na fond fondů Jessica II, který je určen na financování úvěrů určených na zvýšení energetické účinnosti v bytových domech v celé Litvě. Zaměření na bytové domy zohledňuje i aspekty sociální nerovnosti, neboť byty v těchto domech vlastní ve srovnání s rodinnými domy v soukromém vlastnictví méně majetné části obyvatelstva.

Program kombinuje finanční nástroje s dotacemi a podporuje investice do energetické účinnosti obytných nemovitostí. Hlavní nabídkou je "modernizační úvěr", který doplňují granty zahrnující technickou podporu, dotace na úrokovou sazbu a slevy na kapitál. **Zjednodušený model služeb "vše na jednom místě" zvyšuje dostupnost a účinnost programu.**

Výsledky programu (k září 2020) jsou následující:

- Celková částka podepsaná s konečnými příjemci: Přibližně 435 milionů EUR
- Celková částka vyplacená konečným příjemcům: Přibližně 390 milionů EUR
- Počet úvěrů poskytnutých na renovaci bytových domů: 1 456
- Počet dotčených bytů: Zhruba 50 000 bytů
- Celková plocha renovovaného bytového domu: Přibližně 2,4 milionu m²
- Průměrné úspory energie na budovu: 64,5 %, tj. přibližně 72,2 kWh/m²
- Průměrné množství uspořené tepelné energie: 410 GWh ročně
- Průměrné snížení emisí uhlíku: 95 t CO₂ ročně

Tento případ ukazuje sílu komplexního přístupu, který kombinuje veřejné a soukromé financování a je uživatelsky přívětivý. Důležité je, že výpočet dopadu programu umožňuje vládě zdůraznit pozitivní výsledky pro řadu zúčastněných stran, financující instituce, podniky zapojené do provádění renovačních prací a občany, jejichž účty za energii jsou nižší a hodnota nemovitostí vyšší.

¹² Převzato z <https://www.fi-compass.eu/library/case-studies/residential-energy-efficiency-financial-instruments-lithuania>

Případová studie: Skupina ČEZ a její reporting udržitelnosti

Níže je uvedena případová studie Skupiny ČEZ a její praxe v oblasti podávání zpráv o udržitelnosti. Společnost ČEZ byla vybrána na základě svého přístupu k udržitelnosti a postupu vykazování udržitelnosti, včetně připravenosti na vykazování podle CSRD, a to na základě zveřejňování zpráv o udržitelnosti, TCFD a SDG. Kromě toho skupina také odpověděla na dotazník CDP a stanovila si různé cíle v oblasti životního prostředí, sociální oblasti a správy a řízení. Tyto cíle jsou uvedeny v její zprávě o udržitelnosti, která byla připravena v souladu se standardy Global Reporting Initiative (GRI) 2021, standardem Sustainability Accounting Standards Board (SASB) pro podniky vyrábějící a poskytující elektrickou energii a dále v souladu se standardy metrik a zveřejňování informací od Světového ekonomického fóra (WEF). Mezi vybrané cíle patří např:

- Snížit emise skleníkových plynů v souladu s Pařížskou dohodou výrazně pod 2 °C z 0,38 tCO₂ e/MWh v roce 2019 na 0,26 tCO₂ e/MWh v roce 2025¹³ a 0,16 tCO₂ e/MWh v roce 2030.¹⁴
- Do roku 2030 transformovat své výrobní portfolio na nízkoemisní v souladu s Pařížskou dohodou a do roku 2040 dosáhnout klimatické neutrality.

Kromě toho skupina plánuje postupné ukončení provozu uhelných elektráren nejpozději do roku 2038.

- Snížit podíl výroby elektřiny z uhlí na 25 % do roku 2025 a 12,5 % do roku 2030.
- Přeměnit uhelné elektrárny na nová nízkouhlíkatá nebo bezuhlíková paliva, jako je zemní plyn, biomasa a vodík.

Uhlí bylo druhým nejrozšířenějším zdrojem energie, na prvním místě byla jaderná energie. Využití fotovoltaických, větrných a biomasových zdrojů je v současné době zanedbatelné.

Strategie skupiny zahrnuje také podporu agendy stanovené 17 cíli udržitelného rozvoje (SDGs) s hlavním zaměřením na těchto šest:

Environmental:	SDG 7 SDG 13	Affordable and Clean Energy Climate Action
Social:	SDG 8 SDG 10	Decent Work and Economic Growth Reduced Inequalities
Governance	SDG 5 SDG 16	Gender Equality Peace, Justice and Strong Institution

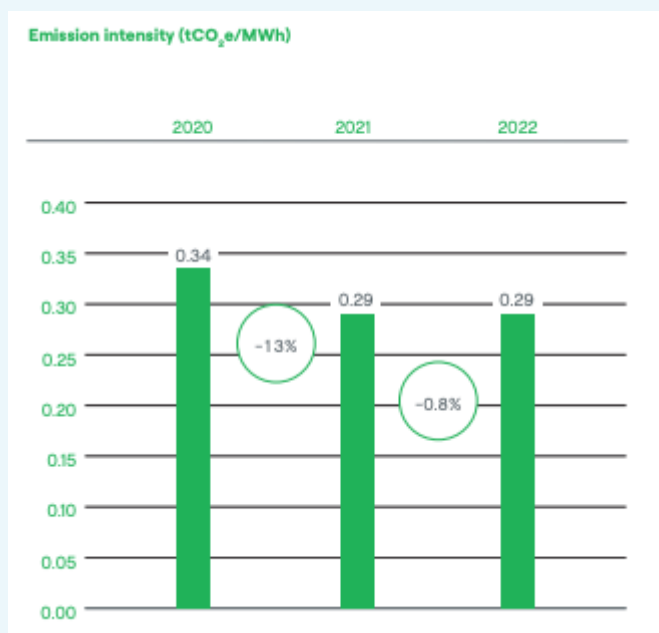
¹³ K dosažení tohoto cíle vydala společnost dluhopisy vázané na udržitelnost.

¹⁴ Tento cíl byl validován společností SBTi.

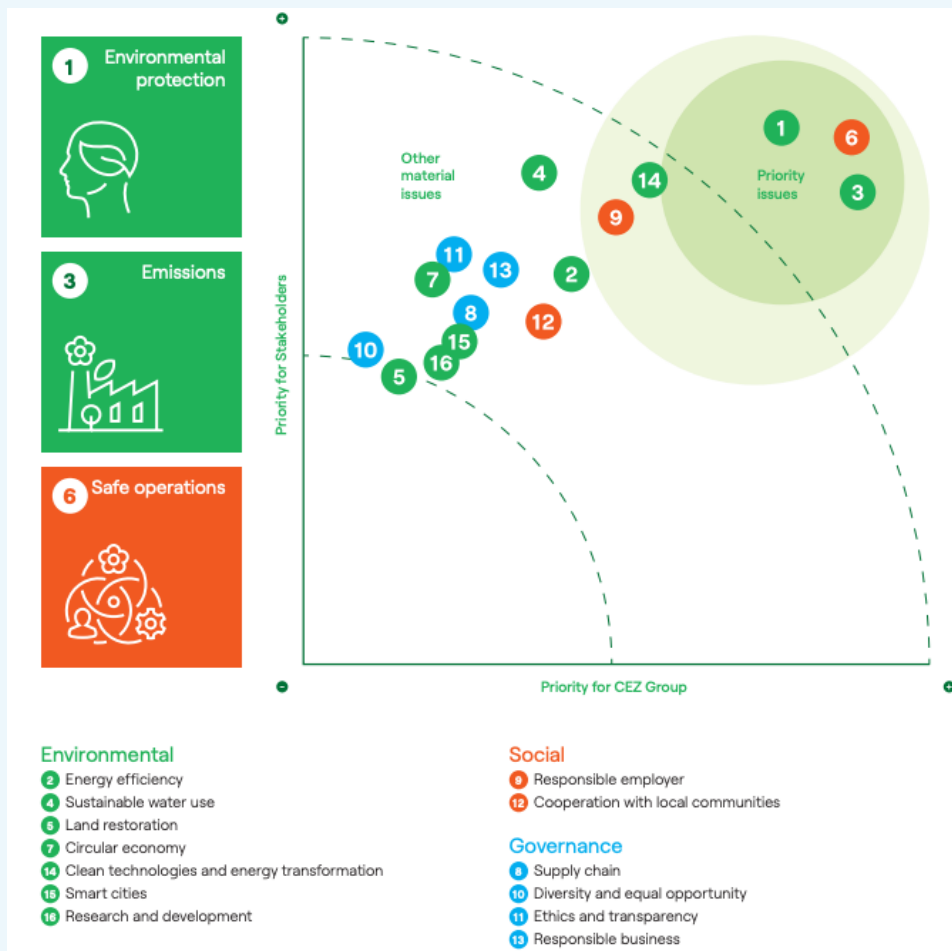
Skupina získala externí přiměřené ujištění o emisích skleníkových plynů od společnosti Bureau Veritas (BV) a externí omezené ujištění o těchto položkách od společnosti Ernst & Young (EY):

- Zaměstnanci (podle pohlaví, podle pracovní smlouvy)
- Pracovní úrazy (počet smrtelných úrazů, počet pracovních úrazů)
- Programy pro zvyšování kvalifikace zaměstnanců a programy pomoci při přechodu na novou práci
- Rozmanitost řídicích orgánů a zaměstnanců (podle pohlaví, věku)
- Průměrný počet hodin školení na zaměstnance za rok
- Spotřeba energie v organizaci (spotřeba paliv z neobnovitelných/obnovitelných zdrojů; prodaná energie)
- Odběr vody (se zaměřením na povrchovou vodu)
- Vypouštění vody (se zaměřením na povrchové vody)
- NO_x, SO_x a pevné částice (PM)
- Vzniklý odpad
- Významné úniky

Pokud jde o emise skleníkových plynů, ty jsou vykazovány v souladu s nezávisle ověřenými emisemi v rámci systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) pro podstatnou část scope 1. Pro zbývající část scope 1, scope 2 a scope 3 používá společnost ČEZ protokol o skleníkových plynech. Vykazování emisí zahrnuje rozdělení podle zemí, ale také emise scope 3 mají příslušné podskupiny. Kromě toho skupina poskytuje informace o snížení intenzity emisí v tCO₂e/MWh:

Zpráva o udržitelném rozvoji obsahuje také matici významnosti a hodnocení s prioritními body pro zúčastněné strany a společnost. Hlavními body, které byly identifikovány, jsou ochrana životního prostředí, emise a bezpečný provoz.

Skupina rovněž poskytuje informace o hlavních činnostech souvisejících s udržitelností. Patří mezi ně mimo jiné členství v kampani Business Ambition for 1,5 °C, zřízení specializované kanceláře ESG, výbory ESG, zahájení vzdělávání v oblasti ESG pro všechny členy představenstva a vybrané členy vrcholového vedení, ale také podepsání Memoranda o spolupráci v oblasti ochrany klimatu, energetiky a dalších souvisejících oblastech.

Ačkoli je podávání zpráv o biologické rozmanitosti stále poměrně omezené, skupina podává zprávy o ukazatelích biologické rozmanitosti, jako jsou lokality významné z hlediska biologické rozmanitosti, chráněná nebo obnovená stanoviště a jejich stav.

Přehled nejpodstatnějších národních¹⁵ předpisů a opatření týkající se vykazování udržitelnosti a udržitelných financí

Všechny země V4 transponovaly směrnici o nefinančním výkaznictví (NFRD), a to i přes značnou míru rozdílů na národních úrovních. Tato sekce se zaměřuje více na místní zákony a předpisy, které podporují vykazování udržitelnosti v širším měřítku. Nicméně pokud jde o NFRD, všechny země se řídí zásadou *comply or explain* a Česko, Maďarsko a Polsko také prosazují princip *safe harbour*, aby zajistily dodržování směrnice. Všechny země kromě Slovenska se také řídí minimálním požadavkem na kontrolu, zda byly informace z výkaznictví udržitelnosti poskytnuty. Na druhou stranu pouze Slovensko vyžaduje, aby statutární auditor kromě minimálního požadavku zkontroloval, zda jsou poskytnuté informace v souladu s účetní závěrkou.¹⁶

Česká republika

Česká republika dosáhla pokroku v implementaci předpisů a plánů souvisejících s ESG, včetně ustanovení o podávání zpráv o udržitelnosti, zejména ve vztahu k CSRD, ale návrh zatím nepřekračuje minimální rámec transpozice. Navíc podle zákona o účetnictví (transponované NFRD) musí veřejné společnosti s více než 500 zaměstnanci ve svých výročních zprávách zveřejňovat určité typy nefinančních informací a informací o rozmanitosti. Kromě toho je podávání zpráv o udržitelném rozvoji do značné míry dobrovolné. Za dohled nad Národním akčním plánem pro společenskou odpovědnost podniků (NAP CSR) je zodpovědné Ministerstvo průmyslu a obchodu. Cílem tohoto plánu je stanovit základní východiska pro šíření a propagaci zásad společenské odpovědnosti podniků (CSR). První verze NAP CSR byla vypracována pro období 2011-2014. Poslední aktualizace proběhla v roce 2018 a byla schválena vládou na období 2019-2023 (pouze v českém jazyce).¹⁷ Kromě toho Česká národní banka vydala pokyny k podávání zpráv o ESG pro finanční instituce, které zdůrazňují integraci faktorů ESG do procesů řízení rizik a investičního rozhodování.¹⁸ Burza v Praze rovněž vydala pokyny k reportingu udržitelnosti, které jsou velmi podrobné a poskytují srovnání standardů a požadavků v oblasti reportingu a také úvod do dobré praxe a interoperability těchto standardů a požadavků.¹⁹ V porovnání s ostatními zeměmi v regionu a podobnými studiemi je zpráva Burzy velmi podrobná a představuje více než jen pouhé minimum o ESG a reportingu udržitelnosti.

Maďarsko

Maďarsko podniklo kroky ke zlepšení postupů souvisejících s ESG a požadavků na zveřejňování informací. Dne 14. listopadu 2023 byl parlamentu předložen návrh zákona o pravidlech environmentálně uvědomělého a společensky a sociálně odpovědného podávání zpráv o společenské odpovědnosti podniků, který podporuje udržitelné financování a jednotnou odpovědnost podniků. Za jeho případné nedodržení bude uložena pokuta v minimální výši 1 milion HUF nebo v maximální výši 10 % obrátu podniku za celý předchozí rok vykázaného v poslední roční účetní závěrce.²⁰

¹⁵ Národních v tomto kontextu znamenají předpisy, které jsou nad rámec předpisů a ustanovení EU.

¹⁶ Accountancy Europe, 2020: [Towards reliable non-financial information across Europe](#)

¹⁷ https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/spolecenska-odpovednost-organizaci/2018/4/Narodni-akcni-plan-CSR---12-dubna-2018_1.pdf

¹⁸ <https://www.cnb.cz/en/financial-stability/sustainable-finance/esg-reporting/>

¹⁹ https://www.pse.cz/userfiles/related_documents/cs/ESG-Guidelines.pdf

²⁰ <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=091176e4-2c96-401f-aa01-e71006295ace>

Maďarská centrální banka (Magyar Nemzeti Bank nebo MNB) navíc založila Maďarskou platformu pro udržitelné finance, která má za cíl podporovat udržitelné financování a integraci ESG. Cílem platformy je usnadnit dialog mezi finančními institucemi, regulačními orgány a dalšími zúčastněnými stranami s cílem podpořit udržitelné investice v zemi. Kromě toho MNB pro svou strategii zeleného financování zvažuje, že součástí zveřejňovaných údajů bude i vykazování údajů o udržitelnosti, protože by mohly podpořit rozvoj a rozšíření zeleného finančního segmentu.²¹ To v roce 2022 vedlo k vypracování návodu pro vydávání zelených dluhopisů.²² Kromě toho MNB vytvořila precedens tím, že začala vykazovat nefinanční informace s využitím doporučení TCFD, aby povzbudila instituce k dobrovolnému vykazování. Dále MNB uskutečnila různé iniciativy, jako je školení, sdílení znalostí, odstraňování nedostatků v údajích a zřídila Ředitelství pro udržitelné finance, které má pomoci zlepšit vykazování udržitelnosti. V roce 2021 MNB zveřejnila Program preferenčních kapitálových požadavků na zelené podniky a obce, který vybízí banky, aby při hodnocení dopadů na provoz a svá portfolia financování vyhodnocovaly environmentální rizika pomocí měřitelných a spolehlivých ukazatelů a metod v souladu s doporučeními TCFD. Kromě toho v roce 2021 udělilo Národní shromáždění centrální bance zelený mandát, v jehož rámci MNB podporuje vládní politiku v oblasti environmentální udržitelnosti. MNB rovněž podporuje institucionální aktéry v porozumění a uplatňování legislativy.²³ V roce 2021 vydala burza v Budapešti návod k podávání zpráv o ESG, který stejně jako v případě podobných publikací jiných burz poskytuje úvod do problematiky ESG a podávání zpráv s cílem zvýšit míru podávání zpráv o udržitelnosti.²⁴

Polsko

Polsko uznalo význam faktorů souvisejících s ESG a zavedlo různé iniciativy na podporu udržitelných postupů. Ačkoli Polský orgán finančního dohledu (PFSA) dosud nevydal žádné oznámení ani stanovisko k ESG a neprobíhají žádné legislativní procesy, které by zavedly další požadavky, než jaké jsou stanoveny v předpisech EU, Varšavská burza cenných papírů letos zveřejnila pokyny pro podávání zpráv o ESG: Návod pro emitenty²⁵, který poskytuje podrobný návod k předpisům EU a vykazování. Kromě toho burza již v roce 2009 zavedla index RESPECT, který je prvním sociálně odpovědným (SRI) indexem ve střední a východní Evropě. Index zahrnuje společnosti, které vykazují vysoké standardy ESG stanovené burzou, a zahrnuje jak aspekty související s ESG, tak aspekty nesouvisející s ESG.²⁶ V roce 2021 burza společně s Polským fórem pro správu a řízení společností rovněž zahájila iniciativu „Zásady dobré praxe pro kotované společnosti“²⁷, která podporuje společnosti ve zveřejňování informací souvisejících s ESG a poskytuje pokyny ohledně standardů vykazování.²⁸ Jednou z nejnovějších iniciativ je *Varšavský udržitelný segment*²⁹, což je sekce na webových stránkách burzy, kde jsou uvedeny informace o udržitelném dluhu. Tato iniciativa má za cíl podpořit vydávání udržitelných dluhových nástrojů a je doplňkem Rámce pro zelené dluhopisy z roku 2016, vydaný Státní pokladnou Polské republiky, vycházející z principů ICMA pro zelené dluhopisy.³⁰ Vzhledem k tomu, že většina udržitelných nástrojů vydávaných na trzích V4 není označena, mohl by *Varšavský udržitelný segment* zajistit větší přehlednost, zvýšit počet vydávaných označených nástrojů a zlepšit vykazování udržitelnosti společností, které tyto nástroje vydávají.

²¹ <https://www.mnb.hu/letoltes/green-finance-in-hungary-consultation-paper.pdf>

²² <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-zold-kotveny-utmutato.pdf>

²³ NMB, 2023: Green Finance Report

²⁴ https://sseinitiative.org/wp-content/uploads/2021/04/ESG-Reporting-Guide_final_ENG.pdf

²⁵ https://www.gpw.pl/pub/GPW/ESG/ESG_Reporting_Guidelines.pdf

²⁶ <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/zarzadzania-procesami-i-strategiczne/articles/respect-index-2.html>

²⁷ <https://www.gpw.pl/dobre-praktyki2021>

²⁸ https://www.gpw.pl/responsible_business_in_poland

²⁹ https://www.gpw.pl/news?cmn_id=114051&title=GPW+Launches+Warsaw+Sustainable+Segment

³⁰ <https://www.gov.pl/web/finance/issues-international-bonds>

Slovensko

Slovensko pracuje na posílení předpisů a postupů v oblasti ESG, ale ve srovnání s ostatními zeměmi v regionu dělá jen minimum. To se odráží i v praxi podávání zpráv a schvalování udržitelného financování. Navíc Burza cenných papírů v Bratislavě není součástí iniciativy udržitelných burz (SSE). V říjnu 2023 byl ke konzultaci předložen návrh zákona, který implementuje CSRD.³¹ Nejaktivnějším aktérem v oblasti rizik spojených s udržitelností, který se snaží rozšířit agendu související s udržitelností, je Národní banka Slovenska (NBS).

Politika “biče“ v regionu V4

V regionu V4 se hodně uplatňuje “bič“ neboli represivní politika, což znamená, že se zaměřuje na nařízení, zákony a opatření, která mají vést ke změně, namísto poskytování pobídek a podpory. Ještě více se to projevuje v přístupu k udržitelnosti a souvisejícímu zveřejňování informací, kdy země V4 ve velké míře spoléhají na předpisy tvořené EU. Ty pak jen implementují do svých národních zákonů a nejdou příliš nad jejich rámec. To bylo ilustrováno v předešlé sekci ukazující, že ve většině případů existuje jen velmi málo národních předpisů. Důraz je kladen spíše na doporučení, ale ne příliš ve smyslu pobídek nebo podpory. Vzhledem k velmi omezené pobídce a podpoře ze strany vlád, zveřejňuje údaje o ESG jen velmi málo společností. Navíc se většina regulačních ustanovení zaměřuje na velké a kótované společnosti. A přestože je udržitelnost společným zájmem všech zemí, jednotlivé země se liší v přístupu k jejímu reportování. Nicméně uznání tohoto společného zájmu může vést k dialogu o udržitelnosti, který může usnadnit spolupráci a sdílení znalostí mezi zeměmi V4.

Pochopení “cukru“ neboli politiky pobídek a role, kterou může hrát v regionu V4

Politika “cukru“ je přístup založený na pobídkách, který používají vlády, aby povzbudily společnosti k dobrovolnému zveřejňování dat v oblasti ESG. Namísto přísných nařízení nebo sankcí nabízí tato politika různé pobídky a výhody společnostem, které při podávání zpráv o udržitelnosti prokazují transparentnost a odpovědnost. Domníváme se, že zavedení politiky “cukru“ v regionu V4 představuje pro společnosti významnou příležitost prokázat svůj závazek k udržitelnosti a odpovědnému podnikání. Politika “cukru“ podporuje transparentnost tím, že povzbuzuje společnosti, aby zveřejňovaly své výsledky v oblasti ESG. To umožňuje zúčastněným stranám, včetně investorů, zákazníků a zaměstnanců, činit informovaná rozhodnutí na základě spolehlivých a srovnatelných údajů.

³¹ https://www.kinstellar.com/upload/CSRD_CEE%20Implementation_update_Dec2023.pdf

Vybrané pozitivní aspekty politiky “cukru“ vztahující se na region V4

Zlepšení zapojení zúčastněných stran: Vykazování udržitelnosti v rámci politiky “cukru“ usnadňuje lepší zapojení zúčastněných stran. Poskytováním komplexních informací o dopadech na životní prostředí, sociálních iniciativách a postupech řízení mohou společnosti budovat důvěru a posilovat vztahy se zúčastněnými stranami.

Přístup ke kapitálu: Společnosti, které přijmou politiku “cukru“ a prokáží dobré výsledky v oblasti ESG, mají větší šanci přilákat investiční kapitál. Investoři při rozhodování o investicích stále více zohledňují faktory ESG a společnosti s důkladnými postupy ESG jsou považovány za odolnější a dlouhodobě udržitelné.

Konkurenční výhoda: Politika “cukru“ umožňuje společnostem odlišit se na trhu tím, že prokáží svůj závazek k udržitelnosti. To může vést ke konkurenční výhodě, protože spotřebitelé a klienti stále častěji dávají přednost spolupráci se společnostmi, které upřednostňují hlediska ESG.

Politika “cukru“ v zemích V4 by mohla mít pozitivní dopad na zveřejňování informací o udržitelnosti podniků, protože nabídkou pobídek a odměn jsou podniky motivovány ke zlepšení své výkonnosti v oblasti ESG a ke zveřejňování relevantních informací. Tato zvýšená transparentnost pak zvyšuje důvěru zúčastněných stran, přitahuje odpovědné investory a podporuje udržitelné obchodní postupy. Zveřejňování informací o udržitelnosti navíc umožňuje společnostem identifikovat a řešit potenciální rizika, což vede ke zlepšení dlouhodobé výkonnosti a odolnosti.

Úloha burz při zveřejňování informací o udržitelnosti

Burzy cenných papírů hrají klíčovou roli na finančních trzích a mají potenciál podpořit změnu tím, že budou u svých emitentů podporovat zveřejňování informací o udržitelnosti. Toho by mohly docílit například prostřednictvím požadavků na kotování, které by společnostem ukládaly zveřejňovat informace týkající se ESG. Tímto způsobem by burzy vytvářely rovné podmínky a podpořily by společnosti v zavádění udržitelných postupů. To by nejen zvýšilo transparentnost, ale také by pomohlo investorům činit informovaná rozhodnutí na základě výkonnosti společnosti v oblasti ESG. Kromě toho by tento krok mohl pomoci zajistit dlouhodobě udržitelné postupy nejen v souladu s místními cíli, ale také s Pařížskou dohodou. Podle Kruegera a kol. má navíc „povinné zveřejňování informací o ESG příznivé účinky na kapitálový trh, neboť zlepšuje likviditu akcií, ale také to, že tyto mandáty je třeba dobře implementovat a prosazovat“.³²

Aby se zlepšilo zveřejňování informací ze strany společností, zvýšila se transparentnost a poskytování informací investorům, měly by burzy zvážit povinné podávání zpráv o udržitelnosti ze strany svých emitentů. Jak již bylo zmíněno, zveřejňování informací o udržitelnosti poskytuje investorům ucelený pohled na činnost, rizika a příležitosti společnosti. Burzy, které vyžadují podávání zpráv o ESG, umožňují investorům posoudit dlouhodobou udržitelnost jejich investic.

³² Krueger a kol. 2023: [The Effects of Mandatory ESG Disclosure Around the World](#)

Poskytováním standardizovaných a srovnatelných údajů o ESG burzy přispívají k větší důvěře investorů a usnadňují alokaci kapitálu do udržitelných podniků.

Kromě toho mohou burzy sloužit jako platformy, na kterých mohou společnosti zveřejňovat své údaje o ESG. Tím, že burzy poskytují centralizovaná úložiště informací o ESG, usnadňují investorům, analytikům a dalším zúčastněným stranám přístup k těmto údajům a jejich analýzu. Tato dostupnost podporuje transparentnost a odpovědnost a umožňuje investorům vyhodnotit výkonnost společnosti v oblasti ESG a přijímat informovaná investiční rozhodnutí.

Burzy mohou také přispět ke standardizaci a harmonizaci postupů zveřejňování informací o udržitelnosti tím, že vytvoří rámce a pokyny pro podávání zpráv, které zajistí, aby společnosti zveřejňovaly relevantní a srovnatelné informace o ESG. Tato standardizace usnadňuje srovnávání, analýzu trendů a začlenění faktorů ESG do investičních strategií. Rovněž snižuje zátěž společností spojenou s podáváním zpráv tím, že poskytuje jasný rámec, podle kterého je třeba postupovat.

Kromě toho burzy zavedením indexů udržitelnosti nebo investičních produktů zaměřených na ESG podporují společnosti, aby zlepšovaly své výsledky v oblasti ESG a odlišovaly se na trhu. Ty mohou investorům pomoci upřednostnit společnosti, které se zaměřují na udržitelnost a snižují rizika, zlepšují výkonnost atd. Pro společnosti to může znamenat přilákání kapitálu a zájmu investorů. Kromě toho by to mohlo povzbudit společnosti, které nejsou v takovém indexu, aby zveřejňovaly více informací, aby mohly být do indexu zařazeny.

Pokud jde o země V4, tři z těchto burz jsou součástí iniciativy SSE, která si dala za cíl podporovat zveřejňování informací o ESG a výkonnosti kótovaných společností. Jak však bylo uvedeno výše, ne všechny burzy jsou součástí SSE. Členy jsou Burza cenných papírů v Budapešti, Burza cenných papírů Praha a Varšavská burza cenných papírů. Tyto burzy se především zaměřují na vydávání návodů týkajících se ESG a na školení související s ESG. Bohužel žádná ze tří burz, která je součástí SSE, nevyžaduje od kótovaných společností podávání zpráv o ESG. Burza cenných papírů v Budapešti a Burza cenných papírů Praha navíc nemají indexy související s udržitelností ani nenabízejí kótování dluhopisů s udržitelností.³³ V případě Varšavské burzy cenných papírů burza v roce 2019 spustila *Varšavský udržitelný segment*, který prezentuje informace o udržitelných dluhových nástrojích kótovaných na trzích.³⁴ Pokud jde o indexy související s udržitelností, existuje index RESPECT, který je popsán v části výše, a index WIG-ESG, který zahrnuje 60 největších a nejlikvidnějších cenných papírů obchodovaných na burze.³⁵ Z hlediska dalších příkladů dobré praxe, které byly uvedeny výše, je jich však velmi málo.

³³ https://sseinitiative.org/stock-exchange/bse_hungary/, <https://sseinitiative.org/stock-exchange/prague/>

³⁴ <https://gpwcatalyst.pl/notowania-obligacji-warsaw-sustainable-segment>

³⁵ <https://www.etfstrategy.com/warsaw-stock-exchange-launches-poland-esg-equity-index/>

Závěr

Zveřejňování informací o udržitelném rozvoji nabývá v regionu V4 na síle, a to díky regulačním požadavkům, poptávce investorů a velkých klientů a očekáváním západních zainteresovaných stran. Exportně orientované ekonomiky zemí V4 se nezavedením zveřejňování vystavují vysokému riziku, zejména v době, kdy jsou velké podniky a banky pod tlakem, aby zveřejňovaly poměr zelených aktiv, financované emise a emise z dodavatelského řetězce.

Přestože problémy se standardizací výkladů a sběru dat přetrvávají, společnosti, které zveřejňují informace o udržitelnosti, mohou do budoucna těžit z lepší pověsti, lepšího řízení rizik a lepšího a bezpečnějšího přístupu ke kapitálu. A to díky rostoucí poptávce finančních institucí po údajích o ESG, zejména o emisích uhlíku a dalších faktorech souvisejících s výkonností v oblasti životního prostředí. Zveřejňování informací o udržitelnosti již není pro společnosti volitelnou praxí, ale v dnešním podnikatelském prostředí se stalo nutností.

Burzy cenných papírů a změna přístupu od “biče“ k “cukru“ hrají zásadní roli při podpoře a usnadnění reportování informací o udržitelnosti tím, že stanoví požadavky na kótování, poskytnou přístup k údajům o ESG a odmění společnosti, které vynikají v oblasti udržitelnosti. Vzhledem k tomu, že zainteresované strany stále více zajímají faktory ESG, musí pokračovat vývoj a podpora zavádění postupů zveřejňování informací o udržitelnosti, aby vyhověly rostoucí poptávce po transparentnosti a odpovědnosti. Země V4 mají navíc příležitost posílit svůj závazek ke zveřejňování informací o udržitelnosti a udržitelným obchodním praktikám.

Doporučení pro zlepšení zveřejňování informací o udržitelnosti v zemích V4:

- Transpozice CSRD, začlenění režimu zveřejňování informací do vnitrostátních právních rámců (např. účetní zákony pro zjednodušení a standardizaci přístupu a vykazování).
- Podpora dobrovolného zveřejňování informací o udržitelnosti ze strany místních samospráv, ale také hlavních hráčů na finančním trhu, jako jsou burzy cenných papírů.
- Přijetí značení zelených investic, aby bylo možné lépe porozumět potřebám zelené tranzice a sledovat toky veřejného a unijního financování a to, zda podporují dekarbonizaci nebo udržitelné hospodářské činnosti, s využitím taxonomie EU (pro začátek například prozkoumání značení zelených investic, které přijalo Rakousko).
- Zapojení státních institucí do zlepšování informačních toků o udržitelném financování a zveřejňování informací v rámci udržitelného financování EU (například vytvořením mezistátních a mezisektorových diskusí nebo zasedání s odborníky na budování kapacit).
- Stanovení celostátní strategie přechodu na uhlíkovou neutralitu s finančním plánem (například na základě poznatků z nezávislého přezkumu uhlíkové neutrality).³⁶

³⁶ <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/63c0299ee90e0771c128965b/mission-zero-independent-review.pdf>

- Navržení vládního plánu na přechod k politice “cukru“, který odměňuje a podporuje společnosti, finanční instituce a obce, které mají robustní plány tranzice s klíčovými ukazateli výkonnosti souvisejícími se snižováním emisí a spravedlivou tranzicí.
- Vytvoření národních a regionálních datových center pro udržitelnost, která zkoumají příklady dobré praxe sběru dat, identifikují největší právní překážky pro sdílení environmentálních dat, kombinují výzkum a analýzu dat, které jsou relevantní pro daný region a jsou v souladu s předpisy celé EU.
- Vytvoření a spravování meziresortních a mnohosubjektových platforem pro politický dialog, které se zaměřují na implementaci a regulaci vykazování udržitelnosti.
- Zapojení všech zúčastněných stran za účelem posílení spolupráce a rozšíření odborné znalosti o vykazování udržitelnosti prostřednictvím aktivní podpory a organizování akcí zaměřených na zavádění udržitelnosti do praxe.

DISCLAIMER

Názory vyjádřené v této práci reprezentují pouze názory autorů a nemusí nutně odrážet pohled jiné instituce nebo poskytovatele finančních prostředků ani žádného z konzultovaných odborníků.

AUTOŘI

[Julian Toth](#)

[Denisa Lehmanova](#)

Mezinárodní centrum pro udržitelné financování: www.isfc.org, [LinkedIn](#)